

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/6604-9

7. oktober 2022

Dokument 8:244 S (2021-2022) om et nasjonalt løft for kreative næringer

Jeg viser til brev av 13. september 2022 der Stortingets næringskomité ber om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av Dokument 8:244 S (2021-2022) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Kathy Lie om et nasjonalt løft for kreativ næring.

Representantforslaget berører flere departementers ansvarsområder. Jeg har innhentet opplysninger fra berørte departementer for å gi en så fullstendig vurdering som mulig.

Overordnet vurdering av representantforslaget

Jeg er enig med forslagsstillerne i at Norge bør ha ambisjoner om å øke verdiskapingen, antall bærekraftige bedrifter og arbeidsplasser, og ta en større andel av den internasjonale veksten innenfor kreativ industri. Nærings- og fiskeridepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet har over tid arbeidet sammen for å fremme verdiskapingen og skape nye arbeidsplasser i denne næringen.

Kompetansen og bevisstheten om at kultur også kan være næring har blitt styrket, og det har vært en positiv utvikling når det gjelder sysselsetting, men verdiskapingen og eksportinntektene er fortsatt beskjedne. Den globale etterspørselen etter kulturelle produkter og tjenester er sterk og økende, og danner grunnlag for et betydelig potensial for verdiskaping og eksport. Vi må også anerkjenne at kulturell og kreativ næring har særskilte utfordringer, hvor aktørene ofte har ett ben i kulturfeltet og ett ben i næringslivet. Markedene er uforutsigbare og karakteriseres av korte produktssykluser og høye produksjonskostnader, noe som gjør det krevende å opprettholde og videreutvikle konkurransefortrinn. Det er derfor riktig å se på hvilke tiltak som kan bidra til å løfte disse næringene.

Kulturdepartementet har siden 2017 ivaretatt en satsing på kulturell og kreativ næring med oppdrag til blant annet Innovasjon Norge og Norsk kulturråd. Det pågår en følgeevaluering av tiltakene i satsingen, og sluttrapport vil foreligge medio 2023. På bakgrunn av funnene i evalueringen vil kultur- og likestillingsministeren og jeg vurdere hvordan vi best kan legge til rette for videre vekst og verdiskaping i den kulturelle og kreative næringen.

All næringsutvikling er avhengig av at den brede næringspolitikken, skatte- og avgiftspolitikken, finanspolitikken og andre rammebetingelser virker godt sammen. Næringspolitikken har tiltak og virkemidler som er egnet til å møte gründeres og bedrifters behov fra oppstartsfasen til etablert bedrift. En ambisjon som regjeringen deler med forslagsstillerne, er å gjennomgå hele det næringsrettede virkemiddelapparatet, med mål om å forenkle, tilgjengeliggjøre og styrke ordningene, også for virksomheter i den kulturelle og kreative næringen. Vi er i gang med å kartlegge næringslivets brukerreiser gjennom virkemiddelapparatet, og Innovasjon Norge er sammen med Siva, Forskningsrådet, Eksfin og Agder og Vestland fylkeskommuner i gang med å opprette en digital inngang.

Jeg lanserte for en stund siden eksportstrategien «Hele Norge eksporterer» som skal komme et samlet næringsliv til gode. Målet med satsingen er å styrke arbeidet med eksport, bidra til forenkling for næringslivet og kutte administrasjonskostnader. Sammen med statsministeren har jeg også lansert «Veikart for grønt industriløft», som har som mål å skape flere arbeidsplasser, stimulere til grønne investeringer, øke fastlandseksporten og kutte i klimagassutslipp. Dette er grep vi gjør som ledd i en aktiv næringspolitikk, for å legge til rette for at norske selskaper skal bli konkurransedyktige innenfor nye grønne næringer internasjonalt. Jeg har en grunnleggende tro på at verden blir bedre og mer bærekraftig av å få tilgang til norske grønne løsninger, produkter og tjenester, og her er kreativ industri en viktig bidragsyter.

Vurdering av enkeltforslag

Forslag 1:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om en strategi for vekst innen kreativ industri. Strategien skal ha som mål å øke verdiskapingen og bidra til vekst i antall bedrifter, og bærekraftige arbeidsplasser samt i eksport.»

Jeg deler forslagsstillernes ønske om økt verdiskaping og vekst innenfor kreative næringer. Det er helt i tråd med regjeringens mål om å få flere i jobb, skape aktivitet i hele landet, øke eksporten og kutte klimagassutslipp. Det kommer blant annet til uttrykk i Hurdalsplattformen at regjeringen vil «leggje til rette for fleire kulturarbeidsplassar og kompetansemiljø over heile landet», og dette er et punkt Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp i arbeidet med ny kunstmelding. Som en del av dette arbeidet skal dagens tiltak og virkemidler gjennomgås med sikte på å oppnå målene i Hurdalsplattformen. Kulturell og kreativ næring møter mange av de samme utfordringene som andre næringer som ønsker å skape vekst. Selv om det i første rekke er bedriftene selv som må ta ansvar for å gripe mulighetene og utnytte potensialet som finnes i næringen, ønsker regjeringen å legge til rette for å utløse privat initiativ gjennom gode rammebetingelser og en aktiv næringspolitikk. Vi har derfor satt i

gang arbeider som støtter opp om forslaget målsettinger om økt verdiskaping og vekst, flere bærekraftige arbeidsplasser og økt kultureksport. Dette er initiativer som kommer kulturell og kreativ næring til gode.

For å nå målet i Hurdalsplattformen om å øke eksporten utenom olje og gass med 50 pst. innen 2030 lanserte regjeringen eksportreformen «Hele Norge eksporterer» 10. mars 2022. Målet med satsingen er å styrke og effektivisere arbeidet med eksport på tvers av bransjer i næringslivet gjennom å trekke arbeidet med strategiske eksportsatsinger tettere opp mot regjeringens arbeid. Blant tiltakene i satsingen er merkevareordningen «Made in Norway» og en søknadsbasert ordning i Innovasjon Norge hvor bedrifter kan søke om støtte til å delta på messer og felles næringsfremmeaktiviteter. Regjeringen ønsker å utnytte kompetansen og kunnskapen som finnes i næringslivet, og det er dette som ligger til grunn for opprettelsen av Nasjonalt eksportråd. Rådet skal gi meg anbefalinger om fremtidige satsingsområder for eksport på vegne av representanter for næringslivet og partene i arbeidslivet. En slik modell knytter arbeidet med eksportfremmesatsinger tettere opp mot regjeringen enn den tidligere modellen, samtidig som aktørene i næringslivet er med på å bestemme retningen for fremtidens eksporteventyr.

Dette arbeidet må sees i sammenheng med resten av regjeringens aktive næringspolitikk, herunder «Veikart for grønt industriløft» og gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Målet med veikartet som regjeringen lanserte 23. juni 2022, er å skape flere arbeidsplasser, stimulere til grønne investeringer, øke fastlandseksporten og kutte i klimagassutslipp. For å få til dette inneholder veikartet 100 tiltak som skal få fart på omstillingen av det norske samfunnet og norsk industri, inkludert kreativ industri.

Norsk næringsliv skal gjennomgå en stor omstilling i årene som kommer, hvor kutt i klimagassutslipp må gå hånd i hånd med verdiskaping og vekst. Regjeringen er derfor nødt til å konsentrere sin innsats på en måte som gjør at virkemidlene kommer hele næringslivet til gode. Representantenes forslag vil jeg ta med meg i den videre prioriteringen av hvilke tiltak som skal settes i gang først.

Forslag 2:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå hele virkemiddelapparatet for kulturelle næringer og vurdere hvordan man kan sikre bedre koordinering, herunder om det kan være hensiktsmessig å samle flere virkemidler for kulturnæringer i Innovasjon Norge, samt at Innovasjon Norges kulturnæringskompetanse styrkes.»

Jeg deler forslagstillernes ønske om bedre koordinering i virkemiddelapparatet, også for kulturell og kreativ næring. For å oppnå målene i næringspolitikken må det næringsrettede virkemiddelapparatet være omstillingsdyktig og tilpasset framtidens næringsliv. Bedriftene skal oppleve å ha én vei inn til det næringsrettede virkemiddelapparatet. Av den grunn mener jeg at det er viktig å se på hvordan virkemidlene som er tilgjengelige for næringslivet også treffer virksomheter innenfor kulturnæringen, og om det bør gjøres justeringer for å sikre slike virksomheter tilgang til virkemiddelapparatet.

Hurdalsplattformen viser til regjeringens ambisjon om å «Gjennomgå hele det næringsrettede virkemiddelapparatet, med sikte på å forenkle, tilgjengeliggjøre og styrke ordningene som skal bidra til at norske bedrifter kan vokse. Gjennomgangen skal skje i tett dialog og partnerskap med bedrifter, tillitsvalgte, kommuner og fylker.» I dette arbeidet bygger jeg videre på kunnskapsgrunnlaget som ble laget i forbindelse med områdegjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet i perioden 2017-2019, men ikke minst er jeg opptatt av å utnytte den kompetansen og kunnskapen som finnes internt hos virkemiddelapparatet.

Som ett ledd i regjeringens arbeid med å videreutvikle det næringsrettede virkemiddelapparatet, har jeg blant annet igangsatt en kartlegging av næringslivets brukerreiser gjennom virkemiddelapparatet. Dette arbeidet skal ta brukernes perspektiv og identifisere både mulige smertepunkter og muligheter for forbedringer.

Resultatene fra arbeidet vil gi innspill til videre politikktvikling med et mål om å forenkle og tilgjengeliggjøre virkemiddelapparatet. Regjeringen har i tillegg gitt Innovasjon Norge ansvar for førstelinjetjenesten for de statlige virkemidlene. Innovasjon Norge er sammen med Siva, Forskningsrådet, Eksfin og Agder og Vestland fylkeskommuner i gang med å opprette en digital inngang til virkemiddelapparatet. Denne skal gjøre det enklere for bedriftene å komme i kontakt med riktig aktør. Arbeidet er i en pilotfase og skal utvides til å favne flere aktører etter hvert.

Innovasjon Norge forvalter en rekke generelle virkemidler som er åpne for alle bransjer og sektorer, herunder også virksomheter innenfor kulturell og kreativ næring. Blant disse er låne- og garantiordninger, tilskuddordninger, rådgiving, kompetanse og profilering. Departementene legger føringer for Innovasjon Norges virksomhet i sine bevilgninger og oppdragsbrev, og følger opp i hvilken grad de politiske målsettingene i oppdragsbrevene oppnås.

I tillegg har Kommunal- og distriktsdepartementet flere bedriftsrettede ordninger i sitt budsjett (kap. 553, post 61) som forvaltes av virkemiddelapparatet på vegne av fylkeskommunene. Fylkeskommunen bestemmer selv rammen på hver enkelt ordning. Dette er ordninger som også er åpne for kreativ næring. Innovasjon Norges Bedriftsnettverk, Mentortjenesten og Etablerertilskudd har vært godt etterspurt av kreativ næring tidligere, herunder opplevelsesbasert reiseliv. I Sivas næringshageprogram deltar blant annet Hermetikken kulturnæringshage i Vadsø og Tindved kulturnæringshage i Verdal. I tillegg finansierer Interreg-programmene flere prosjekter i kreativ næring, og kommunale næringsfond har blitt brukt til å støtte utviklingsprosjekter i kreativ næring.

Forslag 3:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå unntaksområdene i mva.-regelverket som gjelder for kulturnæringsene, og vurdere å fremme forslag om felles lav moms for kulturnæringer.»

Merverdiavgiften er en generell avgift på innenlandsk forbruk av varer og tjenester, og har til formål skaffe staten inntekter. Næringsdrivende skal beregne merverdiavgift ved omsetning av avgiftspliktige varer og tjenester. Motsatsen er at de avgiftspliktige kan trekke fra

merverdiavgift på alle anskaffelser til bruk i sin virksomhet. På den måten beskattes merverdien i hvert omsetningsledd, og avgiftsbelastningen blir først endelig når omsetning skjer til forbruker. Merverdiavgiften er en effektiv og viktig inntektskilde for staten, som er med på å gi staten økonomisk handlingsrom – blant annet for bevilgninger til kultursektoren.

Utgangspunktet er at merverdiavgift skal oppkreves med alminnelig sats ved omsetning av varer og tjenester. Hensynet til en effektiv beskatning tilsier færrest mulig satser og unntak fra den generelle merverdiavgiftsplikten. Ekspertutvalget bak NOU 2019: 11 *Enklere merverdiavgift med én sats* pekte på at det derfor normalt er lite målrettet å støtte enkelte næringer gjennom særregler i merverdiavgiftssystemet. Særregler og unntak reduserer statens inntekter, gir avgrensingsproblemer og øker de administrative kostnadene for både de næringsdrivende og avgiftsmyndighetene. Generelt er det derfor mer effektivt å gi direkte støtte til politisk prioriterte formål gjennom støtteordninger på budsjettets utgiftsside. Når det likevel gjelder særlige regler for merverdiavgift for kulturnæringene, er dette et resultat av omfattende utredninger og vurderinger av de ulike hensynene som gjør seg gjeldende på dette området, se Kulturmomsutvalgets innstilling (NOU 2008: 7), Prop. 119 LS (2009—2010) og Innst. 344 L (2009—2010). Målet om effektivitet, herunder å begrense de administrative kostnadene, var sentralt i dette lovarbeidet.

Det er flere hensyn som ligger til grunn for at det i kultursektoren fortsatt gjelder til dels omfattende unntak fra den generelle merverdiavgiftsplikten, samt ulike satser. Et særegent trekk ved denne sektoren er blant annet det store innslaget av offentlig finansiering. Innføring av merverdiavgift i kultursektoren kan innebære økte inntekter for aktører som i stor grad er offentlig finansiert, ved at den inngående merverdiavgiften de får fradragført overstiger den utgående merverdiavgiften. For andre aktører i kultursektoren som i liten grad er offentlig finansiert, vil merverdiavgiftsplikt innebære økte kostnader. Merverdiavgiftsplikt vil dermed bidra til en ytterligere forskjellsbehandling i favør av virksomheter som allerede får mest støtte.

Regelendringene i kjølvannet av Kulturmomsutvalgets arbeid bygde på et solid grunnlag, og jeg kan ikke se at det er behov for en fornyet gjennomgang av merverdiavgiftsreglene for denne sektoren nå. Merverdiavgiften omfattes imidlertid av mandatet til det nedsatte Skatteutvalget, som skal foreta en helhetlig gjennomgang av skattesystemet. Eventuelle anbefalinger fra utvalget vil bli nøye vurdert.

Forslag 4:

«Stortinget ber regjeringen utrede flere finansieringskilder for utvikling av kreativ industri, herunder bedre låne- og garantiordninger.»

Det eksisterer i dag en rekke finansieringsordninger for næringslivet, som er åpne for bedrifter i alle sektorer, også kreativ industri og kulturnæring.

Innovasjon Norge ivaretar låne- og garantiordninger som skal bidra til å få frem flere gode gründere og vekstkraftige virksomheter, og utløse privat kapital til investeringer gjennom å avlaste risiko i slike virksomheter.

Antall garantier til bedrifter fra kulturell og kreativ næring har økt fra 16 i 2020 til 22 i 2021. Samtlige garantier er bevilget under vekstgarantiordningen. Vekstgarantiordningen er en porteføljegaranti iverksatt gjennom rammeavtaler med 14 norske banker. Dette innebærer at Innovasjon Norge yter garantier som er begrenset til å dekke 75 prosent av endelig tap på enkeltlån og maksimalt 20 prosent på porteføljebasis. Det er långivende bank som foretar all kredittvurdering. Garantien utgjør en supplerende sikkerhet i saker hvor låntaker vurderes kredittverdigg, men mangler tilfredsstillende sikkerheter for bankfinansiering.

Forslag 5:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan myndighetene bedre kan legge til rette for at opphavsrettigheter kan beholdes på norske hender for å ivareta norsk kultur, språk og historie og et velfungerende kretsløp innen kreative næringer.»

Jeg er enig i at det er gunstig å beholde opphavsrettigheter på norske hender. Ved regulering av opphavsrett er det viktig å sørge for en rimelig balanse mellom rettighetshavernes interesse i å få et økonomisk utkomme av sin virksomhet, og samfunnets og brukernes interesser i å kunne bruke åndsverk og få tilgang til kulturarven. At utenlandsk kapital er interessert i forskning og produkter med opphav i Norge er ikke særskilt for kreativ næring. Jeg er kjent med at det fra flere næringer er eksempler på at opphavsrettigheter går ut av landet for videreutvikling, innovasjon og kommersialisering. Det er derfor viktig at virkemiddelapparatet treffer rettighetshaverne godt nok til at norske aktører kan konkurrere med internasjonale selskaper for å beholde flere rettigheter på norske hender.

Jeg mener arbeidet med å gjennomgå virkemiddelapparatet er et viktig tiltak også for å sikre at videreutvikling, innovasjon og kommersialisering av norske opphavsrettigheter i størst mulig grad foregår i Norge.

Med vennlig hilsen

Jan Christian Vestre